

ANTYGONA

TEATR POWSZECHNY W WARSZAWIE

Dyrektor i kierownik artystyczny
ZYGMUNT HÜBNER
Zastępca dyrektora
Andrzej Karwowski

Redaktor programu
Magdalena Ciesielska

Reprodukcja obrazu
JERZEGO NOWOSIELSKIEGO
p.t. „Antygona”

Wydawca: Teatr Powszechny
03-801 Warszawa, ul. Zamoyskiego 20
Druk: Zakł. Offset, z. 2181 n. 5000 egz. Z-8
Cena zł 20, —

HELMUT KAJZAR
ANTYгона

transkrypcja z Sofoklesa

Chcę, by przedstawienie to było snem.

Jak przypomnienie spraw, zdarzeń, historii zbyt groźnych i przykrych i zbyt już od nas odległych, abym odważył się z pełnym krwi wylewem urzeczywistnić je na waszych oczach, w waszej wyobraźni, na deskach sceny.

Zbrodnie prymarne i najbezwzględniejsze. Rozlane szkliwo galki oczu, puste oczodoły, zakrwawione kolce, błysk noży ofiarnych, niech wam opowiedzą sen. Niech snu wysłańcy, niech domownicy zbrodni, niech usta zdyszanych gońców szukają słów właściwych i przerażonych. I ciszy, która wyjawia to, co poprzedziło walkę bohatera z demonem szalu. Trwogę, czy wdzięczność czujemy, gdy dane jest nam tylko słuchać opowieści o chwili agonii, a nie uczestniczyć w przesileniu, w największej próbie? Próbie, która — wiemy — i nas nie ominie po przebudzeniu. Na jawie. Na jawie nosimy w sobie zasiew śmierci.

W teatrze, we śnie, rozumem przenikamy pułapki losu, nie uciekamy, nie poddajemy się. Rozumiemy nasz los we śnie... i zawsze możemy się obudzić, aby żyć na powierzchni, poza murami zamku mitycznych przodków.

Wy, widzowie teatralni, jesteście świadkami. Przychodzicie do teatru na ogół bez wyraźnego celu. Chcecie się zabawić, wzruszyć, odprężyć, rozerwać. Podziwiacie i krytykujecie aktorów, ale zapominacie o tym, że przypatrując się im jesteście uczestnikami widowiska. Podobnie, jak dzieje się ze świadkami wypadku, czy zbrodni. Wy jesteście świadkami Teatru. Dziś, w bieżącym roku. Zwykle chcecie oglądać to, co oszalał. Ale czasem zdarza się, że rozpoznajecie w aktorach ludzi podobnych do siebie, ludzi, którzy do was się upodobnili. Jakby w lustrze.

Antygone
Ismena
Królowa
Kreon
Terezjusz
Strażnik I
Strażnik II
Hajmon
Domownica
Chór
Chłopiec

o b s a d a:

— EWA DAŁKOWSKA
— JOANNA ŻÓLKOWSKA
— WIESŁAWA MAZURKIEWICZ
— FRANCISZEK PIECZKA; RYSZARD ŻUROŃSKI
— BOLESŁAW SMELA
— MACIEJ GÓRAJ
— MARIAN KRAWCZYK (gościnnie)
— KRZYSZTOF PIECZYŃSKI
— GRAŻYNA MARZEC
— OLGIERD LUKASZEWICZ
— xxx

Solo na wiolonczeli
JERZY KŁOCEK

reżyseria
HELMUT KAJZAR
scenografia
JERZY NOWOSIELSKI
muzyka
PIOTR MOSS
asystent reżysera
Elżbieta Bukowińska
inspicjent
Marek Gorzkowski
sufler
Jadwiga Dolińska

Aktor, ten który wychodzi naprzeciwko was, na scenę, jest jednym spośród was, wie tyle samo co wy, podobnie został wychowany przez naród i państwo, czeka go podobna do waszej śmierć. Przeczytał te same gazety. Ma podobne troski. Ale wychodzi na scenę, aby naśladować życie, chce je rozpoznać w jego przejawach i chce je wyrazić.

Tragedia antyczna jest jednym z najstarszych świadectw instynktu mimetycznego w kulturze europejskiej. Forma jej przez wieki pomagała w artykułowaniu się środków wyrazu teatru europejskiego. Świadczą o tym do dziś choćby greckie terminy na oznaczenie miejsc, na których odgrywamy sztuki. Współczesny budynek teatralny pamięta jeszcze kształt budowli teatru antycznego, jego strukturę, która oczywiście z biegiem stuleci musiała dostosować się do nowych wymagań i widzeń. Dlatego uważam, że fałszywa jest chęć rekonstruowania form teatru antycznego. Raczej poddać tekst antyczny próbie dopasowania do współczesnej sceny, zmusić go do podobnej, co budynek teatru, ewolucji, zmian, przesunięć.

Najwyraźniej zmieniło się miejsce i funkcja Chóru. Na orchesterę wtargnęli widzowie. Chcieli być bliżej aktorów. To widzowie weszli na miejsce Chóru. To wy przyglądacie się aktorom z bliska, jak niegdyś Chór przyglądał się cierpieniom swych mitycznych królów-tytanów i bogów. Teraz wy patrzcie nam w oczy.

HELMUT KAJZAR
„Sztuka i eseje”
C.O.M.U.K., Warszawa 1976